

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 318 79 51

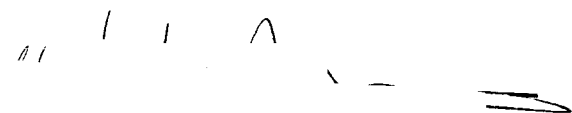
- Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/92/095/3497	11 september 1992

Onderwerp
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 65/92)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

_____
Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/92/095/3497, d.d. 11 september 1992

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

65/92

(Afgesloten 111200 SEP 1992)

Bosnië-Herzegovina

De gevechten in grote delen van Bosnië-Herzegovina blijven voortduren. Bij Sarajevo doen de Bosnische strijdkrachten, die voornamelijk uit Moslims bestaan, opnieuw pogingen het Servische beleg van de stad te doorbreken. Zware strijd werd ook geleverd in het noorden, bij de plaatsen Bosanski Brod, Derventa en Gradacac. Deze gevechten houden verband met Kroatische pogingen de corridor van Servië naar de Servische gebieden in het westen van Bosnië-Herzegovina en Kroatië af te snijden. Met dat doel voeren Bosnische eenheden ook op vele plaatsen in het oosten van Bosnië kleinschalige guerrilla-acties uit.

Anderzijds zouden de Serviërs hun offensieve acties in de omgeving van Gorazde hebben hervat. De militaire situatie in deze regio is onduidelijk. De Serviërs stellen het beleg om deze stad eind vorige maand te hebben opgegeven als gebaar van goede wil, maar er zijn aanwijzingen dat zij feitelijk militair tot deze stap gedwongen waren. Servische functionarissen ter plaatse melden nu dat zij de aanval op Gorazde hebben moeten hervatten om pogingen tot "etnische zuivering" door Moslims ten koste van de daar wonende Serviërs te verhinderen.

De recente gevechten bij Gorazde maken het onwaarschijnlijk dat de Serviërs aldaar hun zware wapens op korte termijn onder VN-toezicht zullen plaatsen, zoals vorige week door de leiding van de Joegoslavië-conferentie was geëist en reeds tweemaal door de Servische leider Karadzic was toegezegd. Ook bij de andere voorziene concentratieplaatsen, te weten Jajce, Bihac en Sarajevo, is nog steeds sprake van strijd. Hoewel Karadzic inmiddels heeft verklaard dat de betreffende wapens klaar staan om onder VN-toezicht te worden gebracht, blijft het vrijwel uitgesloten dat de Serviërs deze toezegging zeer binnenkort zullen nakomen.

Bij Jajce, in centraal Bosnië-Herzegovina, lijkt de strijd zich te concentreren op het nabijgelegen verkeersknooppunt. Daarbij lijken de Bosnische strijdkrachten kleine successen te boeken. De strijdende partijen proberen zoveel mogelijk verharde wegen onder militaire controle te brengen, teneinde ook in de komende winter over transportmogelijkheden te kunnen beschikken.

Kroatische eenheden in het uiterste zuidoosten van Bosnië-Herzegovina blijven aanvallen uitvoeren in de richting van Trebinje, van waaruit de Kroatische kuststrook ten zuiden van Dubrovnik wordt bestreken. De Kroaten gaan in deze omgeving echter behoedzaam te werk, omdat de Serviërs de omliggende bergen beheersen en bovendien in beginsel het laaggelegen Kroatische gebied onder water zouden kunnen zetten door een plaatselijke stuwdam op te blazen. Trebinje is voor de JNA van eminent belang in verband met de JNA-presentie in het uiterste zuiden van Kroatië, vanwaar de toegang tot de marinebases in Montenegro wordt beheerst.

Nadat de "Servische" luchtmacht in Bosnië-Herzegovina een aantal dagen vrijwel niet was ingezet, mogelijk mede in verband met de verwickelingen rond het neerschieten van een Italiaans transportvliegtuig vorige week, is er de laatste

dagen weer sprake geweest van een toename van "Servische" luchtaanvallen. Met name werd geprobeerd de brug over de grensrivier Sava bij Bosanski Brod te vernietigen, waarschijnlijk met als doel verdere infiltraties van Kroatische eenheden in Bosnië-Herzegovina te verhinderen. Ook in het oosten van de republiek, bijvoorbeeld bij Visegrad, voerden "Servische" gevechtsvliegtuigen aanvallen uit.

Eerder deze week is een VN-konvooi bij Sarajevo beschoten, waarbij twee Franse officieren zijn gedood. De omstandigheden waaronder dit gebeurde zijn niet geheel duidelijk. Enerzijds was sprake van een vuurgevecht tussen Moslims en Serviërs op de betreffende plaats, zodat het denkbaar is dat het konvooi tussen twee vuren is gekomen. Anderzijds hebben VN-functionarissen de Moslims ervan beschuldigd het konvooi bewust onder vuur te hebben genomen. Dit kan verband houden met het streven van met name de Moslims de strijd te laten escaleren en buitenlandse militairen daarbij te betrekken in een poging een grootschaliger interventie uit te lokken. Volgens de Veiligheidsraad heeft dit incident nog eens aangetoond dat de veiligheid van VN-militairen in het voormalige Joegoslavië beter moet worden beschermd. Tevens is de Bosnische regering verzocht de verantwoordelijken voor dit incident, alsmede voor het neerschieten van het Italiaanse vliegtuig vorige week, te straffen.

De leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic, zou hebben aangeboden Sarajevo onderling te verdelen tussen Moslims en Serviërs, die het leeuwedeel van de vooroorlogse bevolking vormden. Hij maakte geen gewag van de Kroatische belangen in Sarajevo, mogelijk met als doel in te spelen op recente verdeeldheid tussen Moslims en Kroaten. Derhalve wordt aangenomen dat het aanbod vooral politiek-propagandistische doeleinden dient.

Recent is een vergadering van de Kroatische partij in Bosnië-Herzegovina, HDZ (een zusterpartij van de gelijknamige Kroatische regeringspartij), zonder opgave van redenen afgebroken. De volgende dag werd de bijeenkomst voortgezet, echter in afwezigheid van de HDZ-leider in Bosnië-Herzegovina, Boban. In het slotcommuniqué werd gesteld dat het voor de HDZ prematuur was om "regeringsverantwoordelijkheid" op zich te nemen. Hierbij werd echter in het midden gelaten of geheel Bosnië-Herzegovina werd bedoeld, dan wel de Kroatische gebieden in die republiek. Deze melding kan wijzen op onenigheid in de Kroatische leiding over de politieke toekomst van (de Kroatische delen van) Bosnië-Herzegovina. Het is ook opmerkelijk dat Boban zich tijdens het recente bezoek van Vance en Owen niet in Bosnië-Herzegovina bevond, maar in Zagreb. Waarschijnlijk houdt dit verband met nader overleg tussen Boban en de Kroatische president Tudjman over de te volgen koers met betrekking tot Bosnië-Herzegovina.

Op het vliegveld van de Kroatische hoofdstad Zagreb is gebleken dat een Iraans vliegtuig, dat officieel hulpgoederen voor Sarajevo aanvoerde, tevens enkele duizenden handvuurwapens met bijbehorende munitie transporteerde. Ook bevonden zich -onaangemeld- enkele tientallen functionarissen aan boord. Deze melding lijkt te bevestigen dat Iran het voor de voormalige Joegoslavische deelstaten geldende wapenembargo schendt door aan de Bosnische Moslims wapens te leveren. Dit geeft tevens voedsel aan de beweringen van de Servische propaganda dat de Bosnische Serviërs zich verweren tegen het oprukkende islamitische extremisme.

Internationale vredesinspanningen

De Amerikaanse Senaat heeft in een resolutie de regering opgeroepen het embargo met name tegen Bosnië-Herzegovina te heroverwegen, omdat dit het militaire overwicht van de Serviërs bestendigt. Zoals reeds eerder gemeld, zijn in die republiek nog grote aantallen JNA-militairen, in bezit van hun organieke uitrusting, achtergebleven. De Bosnische strijdkrachten zijn daarentegen,

vooral door het gemelde embargo, onvoldoende uitgerust met zware wapens, ondanks het feit dat zij hiervan een beperkte hoeveelheid hebben veroverd dan wel verworven uit de arsenalen van de voormalige organisaties voor territoriale verdediging. Met name vanuit de Islamitische wereld is erop aangedrongen het embargo op wapenleveranties aan de Bosnische strijdkrachten op te heffen.

De leiders van de vredesconferentie, Vance en Owen, hebben tijdens overleg met de strijdende partijen afspraken gemaakt over een nieuwe onderhandelingsronde, die met ingang van 18 september in Genève zal plaatsvinden. Zij spraken echter persberichten tegen dat inmiddels weer een nieuw lokaal staakt-het-vuren was overeengekomen. Karadzic stelde bereid te zijn tot onderhandelingen over het onder VN-toezicht plaatsen van de elektriciteits- en watercentrales in alle plaatsen die door de Serviërs belegerd worden. Hierbij betuigde Karadzic expliciet steun aan het streven van federaal premier Panic om door middel van wat werd genoemd verzoenende maatregelen het aanzien van de Serviërs te verbeteren en zo de opheffing van de internationale sancties tegen "Joegoslavië" te bewerkstelligen.

De Secretaris-Generaal van de VN, Ghali, heeft de Veiligheidsraad voorgesteld het aantal VN-militairen in Bosnië-Herzegovina aanzienlijk uit te breiden om de voedselkonvoien naar die republiek beter te kunnen beschermen. Een vervijfvoudiging van het huidige contingent in die republiek (momenteel ruim 1500 man) behoort tot de mogelijkheden. Tevens zal Ghali voorstellen de schietinstructie zodanig bij te stellen dat VN-militairen zich beter kunnen verdedigen.

De luchtbrug op Sarajevo blijft na het neerstorten van het Italiaanse vliegtuig vooralsnog opgeschort. Er is echter sprake van aanzienlijke vooruitgang bij het overleg in Genève tussen de betrokken partijen over verdergaande veiligheidsgaranties voor dergelijke vluchten, waardoor mogelijk de luchtbrug medio volgende week zal kunnen worden heropend.

De VN-organisatie voor hulp aan vluchtelingen (UNHCR) werkt momenteel een plan uit dat onder meer voorziet in het aanleggen van buffervoorraden op een aantal plaatsen in Bosnië-Herzegovina, zodat onderbrekingen van het luchttransport in het vervolg niet meer leiden tot onmiddellijke tekorten. Hiertoe zouden depots met voedselvoorraden voor een week worden aangelegd in Sarajevo, Mostar, Banja Luka en drie andere plaatsen in de republiek. Met name aanleg van een depot in Banja Luka, in het Servische deel van west-Bosnië, zou Servische propagandamedelingen weerleggen dat bij de VN-hulpoperaties alleen aandacht wordt besteed aan niet-Servische slachtoffers. Overigens zou uitvoering van het genoemde plan meer wegtransportcapaciteit vereisen dan momenteel voorradig is.

Servië/Montenegro

De "Joegoslavische" premier Panic heeft verklaard dat hij de "Joegoslavische" delegatie naar de vredesconferentie zal vervangen. Van deze delegatie maakten, naast Panic en federaal minister van Buitenlandse Zaken Jovanovic, ook de presidenten van Servië en Montenegro, Milosevic en Bulatovic, deel uit. Dezen gelden allen als voorstander van de "harde lijn".

Inmiddels is bekend geworden dat Jovanovic is afgetreden. Jovanovic stelde dat hij zich niet meer kon verenigen met een beleid dat naar zijn mening strijdig was met de belangen van het Servische volk. Hoewel het aftreden van Jovanovic een nieuwe indicatie is voor een groeiende machtsstrijd tussen Milosevic en Panic, kan het, ook in het geval van verdere personele mutaties en wijzigingen in de "Joegoslavische" delegatie, mede om tactische manoeuvres gaan, waarvan de werkelijke politieke betekenis beperkt is. Zo lang er geen aanwijzingen zijn voor een ingrijpende koerswijziging van het Servisch/Montenegrijns bewind,

moet worden aangenomen dat ook de nieuw te benoemen functionarissen niet de invloed bezitten om werkelijke concessies te doen.

Panic heeft aangekondigd dat hij op korte termijn de VN en de EG officieel zal verzoeken om waarnemers te stationeren op militaire vliegvelden in Servië en Montenegro om erop toe te zien dat er vanuit "Joegoslavië" geen luchtsteun wordt gegeven aan de Serviërs in Bosnië-Herzegovina. Hij had reeds eerder de mogelijkheid hiertoe geopperd. Hoewel de steun van "Joegoslavië" aan de Servische luchtmacht in die republiek vermoedelijk uitsluitend betrekking heeft op logistiek gebied en opleiding/advies, kan door inwilliging van het verzoek van Panic mogelijk meer duidelijkheid worden verkregen over zijn werkelijke invloed op de militair/politieke leiding van "Joegoslavië".

Kroatië

In de (nationalistische) Kroatische pers wordt melding gemaakt van toenemende onvrede met het optreden van UNPROFOR in het algemeen en het Russische bataljon in UNPA-oost in het bijzonder. Dit bataljon wordt beschuldigd van verbroedering met "Joegoslavische" en Servische eenheden in de UNPA en aan de overzijde van de Servisch-Kroatische grens. Ook zou het bataljon volgens de genoemde berichten in de praktijk niet onder VN-bevel staan, maar zijn orders feitelijk rechtstreeks vanuit Moskou ontvangen. Recent heeft Kroatië geprotesteerd tegen het feit dat Serviërs in de "Pink Zones" (gebieden rondom de UNPA's) rondom Zadar dagelijks Kroatische huizen opblazen, zonder dat UNPROFOR hiertegen optreedt.

Ook aan Servische zijde is sprake van groeiende onvrede met het optreden van UNPROFOR, met name naar aanleiding van de onlangs gerapporteerde infiltratie van (door Kroatië opgeleide) Moslim-gevechtsgroepen via de Krajina naar Bosnië-Herzegovina. De Kroatische Serviërs wijzen erop dat UNPROFOR niet is opgetreden tegen deze groep, die pas in de Krajina zelf is opgemerkt door lokale ordetroepen. De Servische autoriteiten hebben inmiddels geëist dat Servische eenheden zelfstandig patrouilles mogen uitvoeren in de UNPA. Het is echter uitgesloten dat de VN hiermee zou instemmen, omdat een dergelijke maatregel zou kunnen uitmonden in een remilitarisering van de UNPA.

Overigens heeft een aantal van de betreffende Moslims, die door de Serviërs krijgsgevangen zijn gemaakt en vervolgens zijn bezocht door leden van de EG-waarnemersmissie, tegenover de missie verklaard dat zij tegen hun wil naar Bosnië zijn overgebracht. Dit kan betekenen dat het hier Bosnische militairen betreft die eerder naar Kroatië waren gevlucht. De afgelopen weken is diverse malen melding gemaakt van gevallen waarin Kroatië weerbare Bosnische vluchtelingen heeft gedwongen naar hun republiek terug te keren. Een en ander vindt kennelijk plaats in het kader van het Bosnisch-Kroatische militaire akkoord dat medio dit jaar is gesloten.

De [redacted] meldt verder dat er sprake is van toenemende spanning in het noorden van de UNPA-noord, de Krajina. Bij Ogulin werden recent Kroatische T55-tanks waargenomen. Bij Gospic is sprake van voortdurende schendingen van het staakt-het-vuren, waarvoor in vrijwel alle gevallen de Kroaten verantwoordelijk zijn. De missie zegt rekening te houden met nieuwe gevechten in dit gebied.

Macedonië

Vorige week heeft het Macedonische parlement het vertrouwen uitgesproken in een nieuwe regering. Deze staat onder leiding van premier Crvenkovski, de leider van de grootste partij in het parlement. Hiermee komt een einde aan een regeringscrisis die meer dan twee maanden heeft geduurd. Aanleiding vormde het

besluit van het parlement het vertrouwen op te zeggen in de regering-Kljusev, die niet in staat was gebleken internationale erkenning van Macedonië te bewerkstelligen als gevolg van Grieks verzet tegen erkenning onder die naam. Vooraf was gevreesd dat de kabinetscrisis in Macedonië zou leiden tot nieuwe verkiezingen, die vermoedelijk winst voor de radikaal-nationalistische partijen zouden hebben opgeleverd.

Ook de nieuwe regering heeft gesteld te zullen blijven streven naar erkenning van de republiek onder de naam Macedonië. Dit vormde feitelijk een basisvoorwaarde voor de parlementaire steun. Aangezien deze erkenning op korte termijn uitgesloten lijkt, is de positie van het kabinet-Crvenkovski zeer onzeker. Een radikalisering van de Macedonische politieke verhoudingen behoort nog steeds tot de mogelijkheden.

Een splinterpartij in het Macedonische parlement heeft de Serviërs en Montenegrijnen in die republiek ervan beschuldigd een eigen republiek te willen uitroepen in die delen van Macedonië waar zij de meerderheid vormen. De organisatie van deze etnische groeperingen (die overigens slechts een fractie van de Macedonische bevolking vormen, maar wel geconcentreerd zijn aan de grens met Servië/Kosovo) heeft deze beschuldiging ontkend en toegeschreven aan een poging de etnische verdeeldheid in Macedonië aan te wakkeren. Wel wezen de Serviërs en Montenegrijnen erop dat zij niet dezelfde burgerrechten genieten als de andere Macedoniërs.

De Macedonische regering maakt melding van acute olietekorten omdat Griekenland de uitvoer van olie naar die republiek tegenhoudt. Vorige maand had de Griekse regering reeds aangekondigd het transport van olie naar voormalige Joegoslaviëse deelstaten op te schorten in verband met beschuldigingen dat Griekenland het embargo op "Joegoslavië" zou schenden door medewerking te verlenen aan olie-export naar deze republieken. Volgens de Macedonische regering stuurt het land, dat toch al grote economische problemen kent, door de olieschaarste aan op een volledige economische ineenstorting.

Conclusie/voorzicht

Ondanks internationale bemiddelingspogingen blijven de gevechten in Bosnië-Herzegovina voortduren. De strijd zal zich naar verwachting blijven concentreren op de gebruikelijke crisiscentra, waarbij alle partijen ernaar zullen streven een zo groot mogelijk deel van het wegennet onder militaire controle te krijgen voor het begin van de winter.

In Kroatië groeit de onvrede met het optreden van UNPROFOR aan zowel Servische als Kroatische zijde. Een heropleving van de gevechten in of rond de "Servische" gebieden behoort dan ook tot de serieuze mogelijkheden.

Recent is een nieuwe Macedonische regering benoemd. Het lijkt echter onwaarschijnlijk dat deze een belangrijke bijdrage kan leveren aan het oplossen van de acute sociaal-economische problemen in het land of de diplomatieke erkenning van de republiek onder de huidige naam dichterbij kan brengen. Een radicalisering van de Macedonische politieke verhoudingen blijft mogelijk.